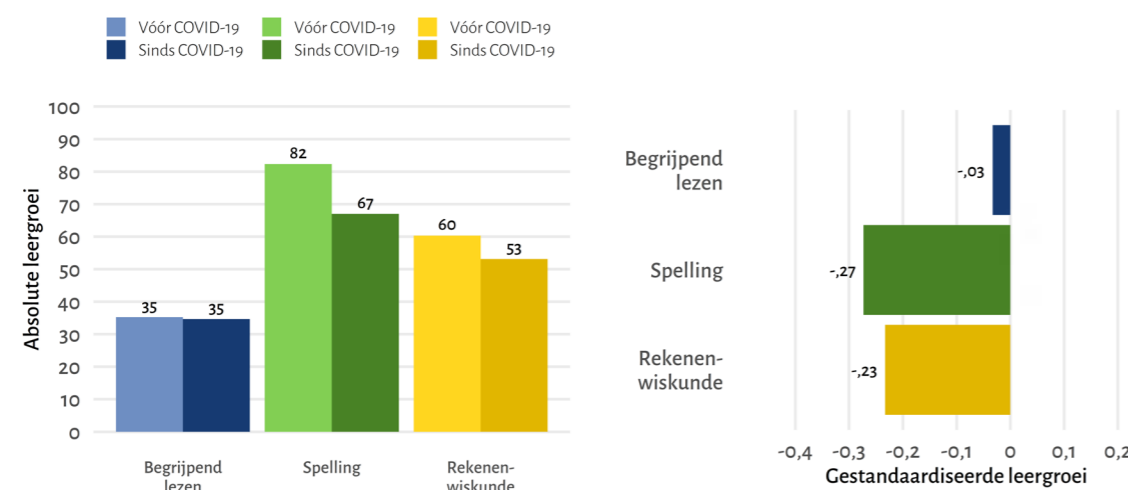

Balans na twee jaar: nog steeds vertraging in de leergroei, maar nadeel kwetsbare leerlingen verkleind

In de afgelopen twee jaar hebben scholen in het primair onderwijs tweemaal langduriger de deuren moeten sluiten vanwege de COVID-19-crisis: in de tweede helft van het schooljaar 2019/2020 en in de eerste helft van het schooljaar 2020/2021. In het schooljaar 2021/2022 werd de kerstvakantie een week vervroegd. Daarnaast werden scholen geconfronteerd met lesuitval door afwezigheid van zowel leerlingen als leerkrachten. Het kwam zelfs voor dat hele klassen thuis moesten blijven of dat scholen er zelf voor moesten kiezen om helemaal te sluiten vanwege een hoog aantal COVID-19-besmettingen op school. Leerlingen hadden zo twee jaar lang minder mogelijkheden om fysiek les te krijgen en moesten navigeren in een onzekere situatie. Welke consequenties heeft dit gehad voor de leergroei van leerlingen? We maken de balans op na twee jaar COVID-19.

In eerdere NCO factsheets (zie bijvoorbeeld *Factsheet 2021-8*) concludeerden we dat de vertragingen die in het eerste half jaar sinds de start van de COVID-19-crisis opgelopen waren deels werden ingehaald. Wel was de leergroei na anderhalf jaar bij alle drie de onderzochte domeinen nog steeds vertraagd, vooral bij rekenen-wiskunde. Inmiddels zijn de resultaten bekend van de middentoetsen (M-toetsen) die in januari/februari van het schooljaar 2021/2022 zijn afgenomen. Daarmee kunnen we de gevolgen in kaart brengen van twee jaar waarin leerlingen minder mogelijkheden hebben gehad om fysiek les te krijgen.

Figuur 1 Gemiddelde leergroei begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde (leergroei over twee jaar): absoluut en gestandaardiseerd verschil

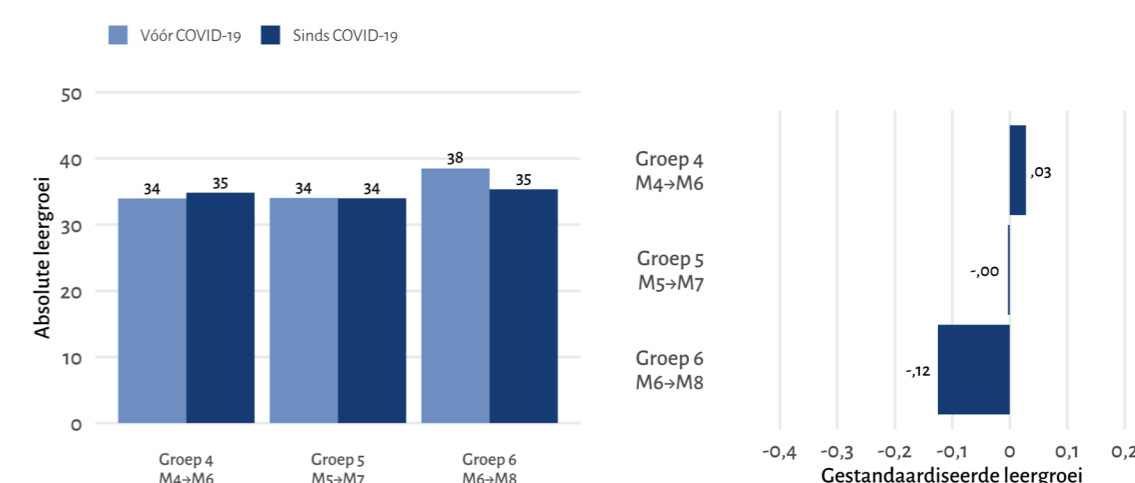
Ondanks dat de (afgeronde) getallen bij begrijpend lezen vóór en sinds COVID-19 gelijk zijn, zijn de balkjes niet exact even hoog, omdat hier de onafgeronde waarden voor gebruikt zijn.

In dit factsheet kijken we wederom naar de landelijke cijfers voor de Cito-vaardigheidsscores van leerlingen bij de domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We kijken daarbij naar de leergroei over een periode van 2 jaar, dus tussen de M-toets in 2019/2020 en de M-toets in 2021/2022 (= sinds COVID-19). We vergelijken deze periodes met de 'normale' leergroei tussen de M-toets en de M-toets 2 jaar later van vóór COVID-19. Voor die vergelijking gebruiken we de leergroei van de M-toets van 2016/2017 naar de M-toets in 2018/2019 én de leergroei van de M-toets van 2017/2018 naar de M-toets in 2019/2020 (= vóór COVID-19). Hiermee kunnen we de impact van twee jaar COVID-19 in kaart brengen op de leergroei van leerlingen.¹

Omdat de gemiddelde leergroei verschilt per domein en per jaargroep, presenteren we naast de leergroei in vaardigheidsscores (absolute leergroei) ook de gestandaardiseerde afwijking (in standaarddeviaties) ten opzichte van de jaren vóór COVID-19. Standaardiseren maakt het mogelijk om de leergroei tussen domeinen en tussen de twee jaren sinds COVID te vergelijken op dezelfde schaal, waarbij de nullijn het landelijk gemiddelde weergeeft in de periode vóór COVID-19. Hierdoor is het verschil in de leergroei tussen de domeinen en/of jaargroepen makkelijker te vergelijken.

Figuur 1 laat de gemiddelde leergroei over twee jaar zien voor de drie domeinen. Hier zien we dat er bij de domeinen spelling en rekenen-wiskunde gemiddeld een lagere leergroei is sinds COVID-19 dan in vergelijkbare perioden ervoor. Vooral de bevinding voor spelling wijkt af van de vorige factsheets (zie *Factsheet 2021-8*), daar zagen we nog dat de leergroei bij spelling in de bovenbouw weer hersteld leek te zijn. Bij begrijpend lezen is de leergroei zelfs weer zo goed als terug naar normaal, het verschil van 0,03 standaarddeviatie met de periode vóór COVID-19 is vanwege natuurlijke schommelingen tussen jaren geen betekenisvol verschil meer te noemen. Bij spelling en rekenen-wiskunde hebben leerlingen in de gehele periode sinds COVID-19 echter respectievelijk 0,27 en 0,23 standaarddeviatie lagere leergroei behaald in vergelijking met leerlingen in de periode vóór COVID-19.

Figuur 2 Gemiddelde leergroei begrijpend lezen (leergroei over twee jaar) per jaargroep: absoluut en gestandaardiseerd verschil

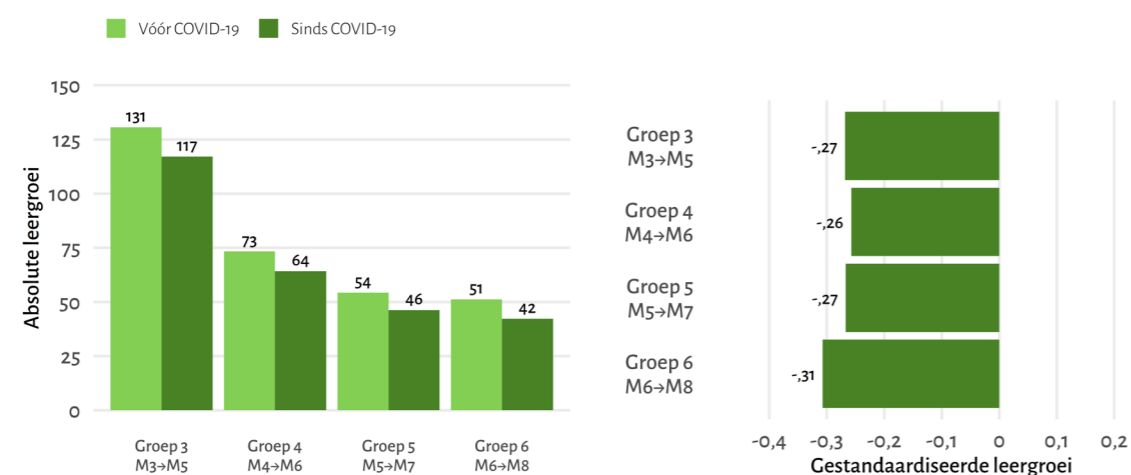

Haelermans, C., Abbink, H., Baumann, S., Bijlsma, I., Havermans, W., Jacobs, M., Van Vugt, L., & Van Wetten, S. (2022). *Balans na twee jaar: nog steeds vertraging in de leergroei, maar nadeel kwetsbare leerlingen verkleind*. NCO Factsheet No. 2022-1.

In figuren 2 t/m 4 zien we de leergroei voor de leerlingen van de verschillende jaargroepen² bij respectievelijk begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. **Figuur 2** laat zien dat de leerlingen die aan het begin van de COVID-periode in groep 4 en 5 zaten voor begrijpend lezen weer een vergelijkbare leergroei hebben als leerlingen in deze groepen vóór COVID-19. Leerlingen uit groep 6 ervaren in de periode tussen midden groep 6 en midden groep 8 juist een 0,12 standaarddeviatie lagere leergroei ten opzichte van vóór COVID-19.

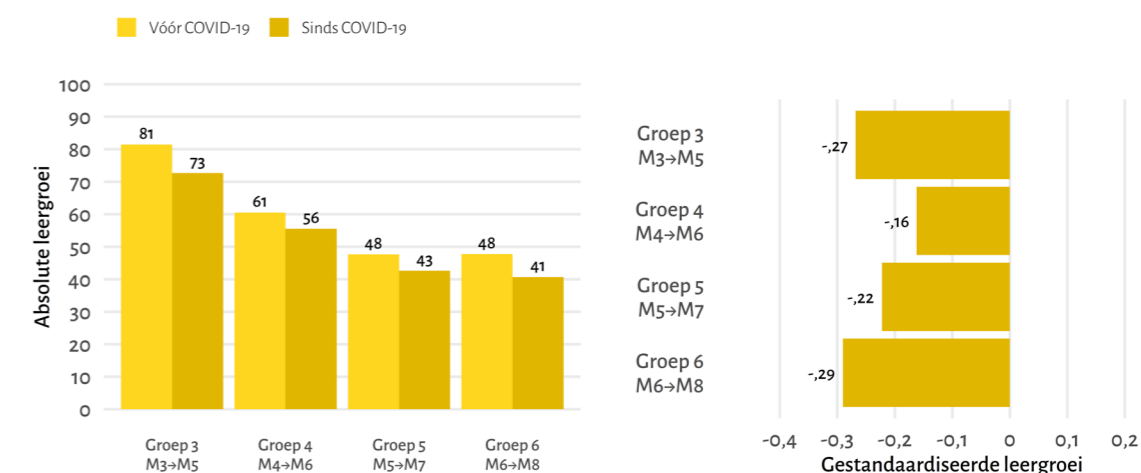
In **Figuur 3** zien we voor spelling dat leerlingen uit alle leerjaren na twee jaar COVID-19 een ongeveer vergelijkbare vertraging ervaren. Leerlingen die bij de start van COVID-19 in groep 3, 4, 5 en 6 zaten, behaalden na twee jaar COVID-19 respectievelijk 0,27, 0,26, 0,27 en 0,31 standaarddeviatie lagere leergroei dan leerlingen uit dezelfde groepen vóór COVID-19.

Figuur 3 Gemiddelde leergroei spelling (leergroei over twee jaar) per jaargroep: absolute en gestandaardiseerde verschil

In **Figuur 4** zien we voor rekenen-wiskunde dat de grootste vertraging nog aanwezig is bij de leerlingen die aan het begin van de COVID-periode in groep 3 en groep 6 zaten. Deze leerlingen behaalden na twee jaar COVID-19 een 0,27 en 0,29 standaarddeviatie lagere leergroei dan leerlingen uit deze groepen vóór COVID-19. Leerlingen uit groep 4 en 5 lieten een 0,16 en 0,22 standaarddeviatie lagere leergroei zien tijdens het tweede jaar COVID-19.

Figuur 4 Gemiddelde leergroei rekenen-wiskunde (leergroei over twee jaar) jaargroep: absoluut en gestandaardiseerd verschil

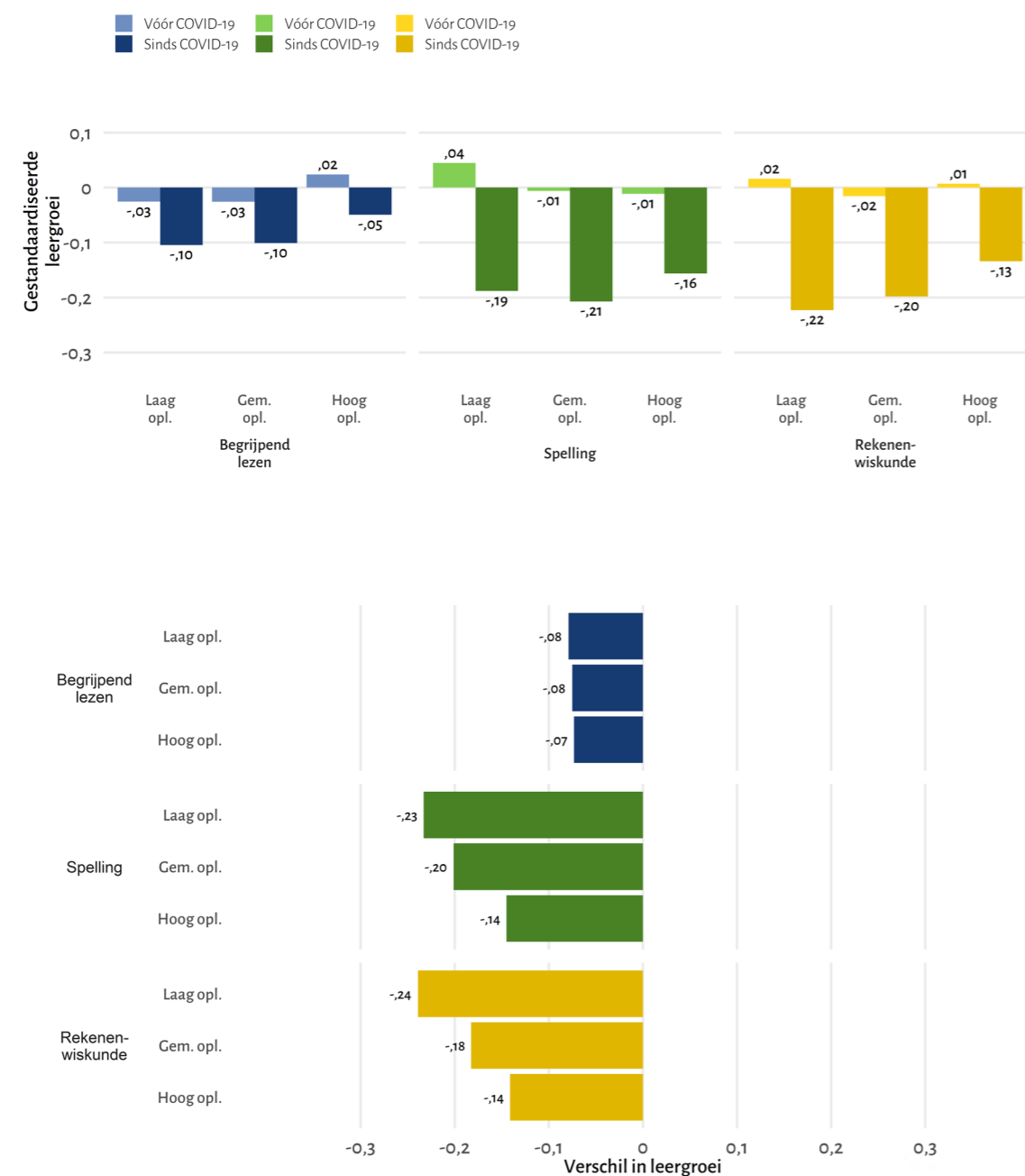
Omdat in het factsheet waarin we naar leerlingverschillen kijken (**Factsheet 2022-3**), de focus ligt op de vergelijking tussen de (vertraging in de) leergroei die is opgelopen in de twee losse jaren sinds het begin van de COVID-19-crisis ten opzichte van de periode vóór COVID-19, is hiermee niet meer de vraag te beantwoorden of er nog ongelijkheid is tussen leerlingen met betrekking tot de leervertraging in de totale periode van twee jaar COVID-19 crisis. **Figuur 5** laat het verschil in leergroei zien uitgesplitst naar de opleiding van de ouders³, een van de belangrijkste kenmerken waarbij we in eerdere factsheets ongelijkheid in de gevolgen van COVID-19 observeerden.

In het onderste deel van **figuur 5** zien we, net als in eerdere factsheets, dat er bij spelling en rekenen-wiskunde ongelijkheid is in de leergroevertraging sinds de start van de COVID-19 crisis. Bij begrijpend lezen zien we geen verschillen meer in de vertraging tussen de drie groepen leerlingen. Bij spelling en rekenen-wiskunde ervaren leerlingen van laag- en gemiddeld opgeleide ouders meer vertraging in de leergroei dan leerlingen van hoogopgeleide ouders. Wel zijn de verschillen in de opgelopen vertraging kleiner geworden: in eerdere factsheets bleek de vertraging ruim 2 keer zo groot voor leerlingen van laagopgeleide ouders ten opzichte van leerlingen met hoogopgeleide ouders, nu is dat nog ruim 1,5 keer zo groot.

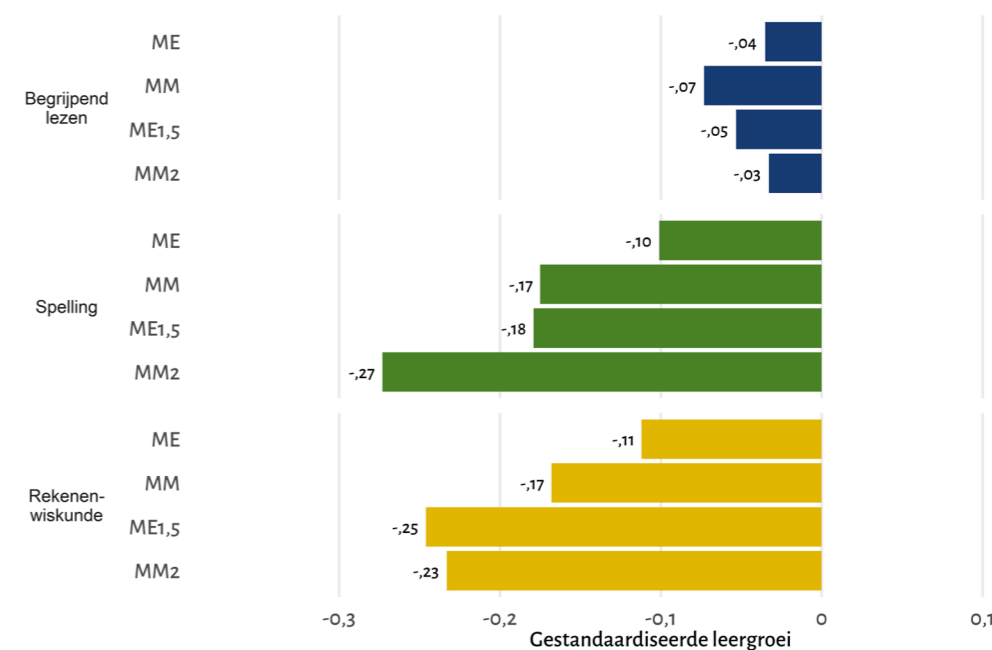
Wanneer we bijvoorbeeld kijken naar de situatie bij spelling sinds COVID-19, dan zien we dat de leerlingen met laag- of gemiddeld opgeleide ouders 0,23 respectievelijk 0,21 standaarddeviatie meer vertraging in de leergroei hebben dan vóór COVID-19, waar dat voor leerlingen met hoogopgeleide ouders 0,14 is. Bij rekenen-wiskunde is deze vertraging voor kinderen van laagopgeleide ouders 0,24 standaarddeviatie, voor kinderen van gemiddeld opgeleide ouders 0,18 standaarddeviatie en voor kinderen van laagopgeleide ouders 0,14 standaarddeviatie.

In **figuur 6** vergelijken we tenslotte de stand van zaken na twee jaar door de vertraging in de leergroei over een periode van twee jaar te vergelijken met de vertraging over kortere periodes sinds het begin van de COVID-19-crisis. **Figuur 6** laat zien dat scholen en leerlingen erin geslaagd zijn (een deel van) de eerder opgelopen vertraging weer in te halen. Voor begrijpend lezen geldt dat de vertraging die werd opgelopen tijdens de periode van de eerste schoolsluiting (M-E) eerst iets groter werd, maar daarna afnam. Bij spelling en rekenen-wiskunde zien we dat de vertraging die in de eerste periode werd opgelopen gaandeweg is toegenomen.

Figuur 5 Verschil in leergroei tussen de periode vóór en sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar opleiding ouders

Figuur 6 Vergelijking gestandaardiseerd verschil in leergroei na een half jaar (M-E), één jaar (M-M), anderhalf jaar (M-E+1) en twee jaar (M-M+2)

Let op

Bij de interpretatie van de gepresenteerde gegevens is het belangrijk om daar de volgende nuancerings bij aan te brengen:

- De M-toetsen van het schooljaar 2021/2022 zijn gemiddeld een week later afgenomen dan vóór COVID-19. We hebben daarvoor in onze cijfers een correctie toegepast.
- We hebben alleen gegevens over de vaardigheden in begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We hebben geen gegevens over de ontwikkeling van de leergroei bij andere vakken en of de ontwikkeling in de kerndomeinen mogelijk ten koste is gegaan van de andere vakken en/of andere ontwikkelingsgebieden.
- We hebben geen gegevens over de gevolgen van de COVID-19-crisis op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Eindnoten

1. We laten de leergroei tussen M3 en M5 buiten beschouwing voor begrijpend lezen, omdat er geen M3-toets wordt afgenomen in groep 3.
2. Hoewel we jaargroepen met één groep aanduiden wordt in de berekening van de leergroei ook de twee daaropvolgende jaargroepen meegenomen. Dus als we het hebben over de leergroei in groep 5 dan gaat dit over de leergroei tussen de M-toets in groep 5 en de M-toets in groep 7 twee jaar later.
3. Lage opleiding is maximaal vmbo b/k diploma, mbo1 diploma of onderbouw havo of vwo; Hoge opleiding is HBO of WO.